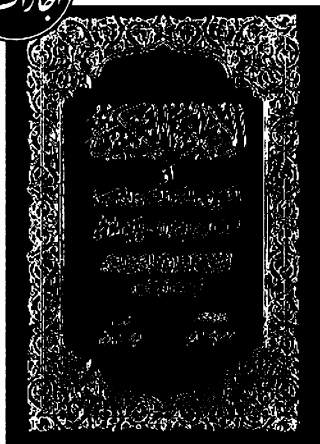

[illegible][illegible]

الإجازة الكبيرة

الإجازة الكبيرة: سيد شهاب الدين مرعشي، اعداد وتنظيم:

محمد سمای حائری، اشراف: سيد محمود مرعشي،

قمر کتابخانه آية الله مرعشي، ۱۴۱۴، ۷۳۱ ص.

یروا عتی ما رویت عنهم علیه السلام بهذه الطرق
والأسانید التي أودعتها في هذه الإجازة
الكبيرة... (ص ۵۳۳)

تاریخ ختم این اجازه سحرگاه نیمه ربیع
الثانی در حرم مطهر حضرت معصومه علیها السلام
است. متن این اجازه در ده فصل سامان
یافته که عبارتند از:

فصل اول: نام تعداد ۲۹۹ تن از مشایخ
حدیثی این نامها به ترتیب القبا تنظیم
شده و در ذیل هر نام، زندگینامه کوتاه و
شماری از آثار مشایخ آمده است. آیه الله
مرعشی در دانش زندگینامه نویسی نیز یزد
طولای داشته است. این زندگینامه‌ها از
این جهت که مختصر و جامع است و از سویی
به قلم نویسنده‌ای است که زندگی این
بزرگان را درک نموده و با آنها ارتباط علمی
داشته و از آثار قلمی آنها آگاهی داشته،
دارای ارزش علمی است. ساختار زندگی
نامه‌ها چنین است: ابتدا نام و القابی که
نشانگر تجلیل و احترام و بیانگر جایگاه

همچنین نام هزار و پانصد تن از عالمانی
که تا سال ۱۳۸۰ ق از ایشان اجازه دریافت
نموده‌اند در کتاب مرجع میراث‌بان فهرست
شده است. ازین روایة الله مرعشی نجفی
به «شیخ الاجازات» شهرت یافته است.
یکی از تلاش‌های ایشان در راه احیا و ترویج
اجازات شیعه، نگارش کتاب الاجازة
الكبيرة است.

نام این اثر چنانکه در مقدمه آمده «اجازة
الكبيرة أو الطريق والمحجة لثمرة المهجة»
است و متن آن اجازه‌ای است مبسوط که
به فرزند بزرگوارش، جناب حجة الاسلام
سید محمود مرعشی نجفی - که سالها
است مدیریت کتابخانه پدرشان را به
عهده دارد- و برادران او و عمو زادگانش و
شاگردان خود و همه دانش پژوهان و
دوستداران اهل بیت علیهم السلام نیز اجازه روایت
داده است. متن نوشته ایشان چنین است:
...وفي الختام أجزت لإخونك وبني أعمامك
و تلاميذی الموقّنین و سائر الأفاضل
الراشدين من موالی الأئمة الطاهرين أن

این جواهر نه متاعیست نه هر جا یابند
همه دانند که نادر بود این طرز مقال
وحشی باققی

آیه الله سید شهاب الدین مرعشی نجفی
(۱۲۷۶-۱۳۶۹ ش) در کنار مرجعیت و زعامت،
نقش بزرگی در فرهنگ‌بانی از میراث علمی
شیعه داشت. ابعاد زندگی و آثار قلمی این
مرجع بزرگوار نیازمند پژوهش جداگانه
است. تأسیس کتابخانه بزرگ که گنجینه
مخطوطات اسلامی به شمار می‌رود، یکی از
تلاش‌های پربرکت این فقیه و فرهنگمدار
است. یکی از ویژگی‌های علمی ایشان،
تلاش برای زنده نگهداشتن سیره علما
در نقل احادیث و روایات از طریق اجازات
بود. آیه الله مرعشی نجفی، ۱۶۴ اجازه کتبی
و بیش از ۲۵۰ اجازه شفاهی - ۳۲۷ اجازه از
علمای شیعه، ۱۵۰ اجازه از علمای سنی،
هفده اجازه از علمای زیدی و دو اجازه از
علمای اسماعیلی - دریافت کرده است.
این اجازات در کتاب المسلسلات في
الاجازات گردآوری شده است.

علمی مشایخ حدیثی است آورده شده است. و در ادامه تاریخ زندگی علمی آنها را قلم زده است. همچنین به سفرهای علمی همراه با تاریخ و اسامی اساتید، تلاش های علمی از تدریس و تربیت شاگرد و تالیف اشاره شده است.

فصل دوم: نام چهار تن از زنان فقیه و دانشمند در سلسله مشایخ آیه الله مرعشی آمده است. که خواننده در این فصل با نام و زندگینامه و آثار آنان آشنا می شود.

نام این زنان فقیه و محدثه حاجیه نصرت امین مشهور به بانوی ایرانی، استاد حوزه علمیه اصفهان، سه تن از اساتید حوزه کربلای معلی، عالمه فاضله بانو ثریا محسنی، بانو امینه خانم مشهور به قرائت شیرازی، بانوی شاعر و دانشمند خانم ضیافت شیرازی است.

فصل سوم: در این فصل مشایخ آیه الله مرعشی از علمای اهل سنت آمده است. طرق حدیثی و زندگینامه و آثار این مشایخ که شمار آنها به چهل و شش تن می رسد. در ذیل نام هریک معرفی شده است.

فصل چهارم: این فصل ویژه شناخت طرق حدیثی مؤلف به هفده تن از مشایخ حدیثی از علمای زیدیه است.

فصل پنجم: نویسندگان این اجازه. در این فصل، بیست و پنج تن از علمای بزرگ را که سرسلسله طرق روایات و احادیث معصومین (علیهم السلام) به شمار می آیند. معرفی کرده

و چگونگی سلسله حدیثی خود را به آنها شناسانده است. گفتنی است زندگینامه مبسوط این مشایخ در کتاب المسلسلات فی الاجازات ثبت شده است.

فصل ششم: زندگینامه سی و شش تن از بزرگان عرصه علم و اندیشه و حکمت که نویسندگان با آنها هم روزگار بوده و به یک واسطه از آنان روایت می کند. در این فصل آمده است. همراه با زندگینامه، فهرستی از آثار و طریق حدیثی آنها.

فصل هفتم: در این فصل آیه الله مرعشی با یادآوری طرق اسناد مشایخ حدیثی خود برای نمونه یا نگارهایی ارزشمند از میراث حدیثی شیعه را روایت کرده است:

- حدیث سلسله الذهب با اسناد روایی تا حضرت امام علی بن موسی الرضا (علیه آلاف التحية و الثناء) و شرحی بر این حدیث معتبر.

- حدیثی با سلسله اسناد از امام حسن عسکری (علیه السلام)، در موضوع حسن ظن. که چنین است:

«أحسن الظن ولو بحریطرح الله فیه سره فتناول نصیبک منه».

ترجمه: گمانت را نیکو دار گرچه بر سنگی که خداوند سر خود را در آن نهاده است تا از آن بهر مند شوی

- فضیلت امیرالمومنین (علیه السلام) در روایتی از رسول اکرم (صلی الله علیه و آله). «سمعت رسول الله (صلی الله علیه و آله) وقد سئل بأي لغة خاطبک ربک لیلۃ المعراج. قال: بلسان علی».

ترجمه: از پیامبر پرسیدند پروردگار با چه

صدایی در شب معراج با تو سخن گفت: فرمود با طنین صدای علی (علیه السلام)

- حدیثی درباره محبت آل محمد (علیهم السلام): «ألا من مات علی حب آل محمد مات شهیداً. ألا من مات علی حب آل محمد مغفور ذنبه. ألا من مات علی حب آل محمد مات وقد أزلت له الجنة. ألا ومن مات علی حب آل محمد مات سعیداً».

- «علي مع الحق يدور حیت ما دار».

- «أنا مدينة العلم وعلي بابها».

- «مثل أهل بيتي كمثل سفينة نوح من ركبها نجي ومن تخلف عنها غرق».

- «أحب الله من أحبّ علياً أحبّ الله من أحبّ عترتي».

- «إنما الأعمال بالنيات ولكل امرء ما نوى».

- «المسلم من سلم المسلمون من يده ولسانه».

- «من أحبّ فاطمة أحبّني ومن أبغضها أبغضني».

- «حسين مّتي وأنا من حسين».

- «كلّ حسب ونسب منقطع إلّا حسبي ونسبي».

- «الحسن والحسين سيّد شباب أهل الجنة».

- «أحبّ الله من أحبّ حسيناً».

- «بسم الله الرحمن الرحيم. اللهمّ سرحني من الهموم والغموم ووحشة الصدر ووسوسة الشيطان برحمتك يا أرحم الراحمين» (دعای برطرف شدن غم و اندوه)
- «اللهمّ صلّ علی محمد و آل محمد و ترحمهم»

علی عجزنا و أغثنا یا أرحم الراحمین». (دعای پس از ذکر رکوع)

- دعای هنگام سختیها و ترس و گرفتاری ها: «بسم الله الرحمن الرحيم. اللهم انا نخاف منك ونخاف مني لنخاف مني بحق من يخاف منك احفظنا من شر ما لا يخاف منك».

- «اللهم شخصت الأبصار ونقلت الأقدام و رفعت الأيدي ومدت (و مددت خ ل) الأعناق وأنت دعيت بالألسن وإليك سرهم ونجواهم في الأعمال. ربنا افتح بيننا وبين قومنا بالحق وأنت خير الفاتحين. اللهم إنا نشكو إليك فقد نبينا وغيبه ولينا و كثرة عدونا وتظاهر الأعداء علينا و وقوع الفتن بنا ففرج اللهم ذلك بسلطان عدل تظهره وإمام حق تعرفه. آمين یا رب العالمین»۔ دعای برآورده شدن حاجات و برطرف شدن گرفتاری های دنیا و آخرت. - دعایی که هفتاد بار، پیش از طلوع آفتاب خوانده می شود و آثار عجیبی در برطرف شدن مشکلات دارد: «یا فتاح یا رزاق اشرح لي صدري ویسر لي امري».

- دعای تجربه شده برای برآورده شدن حاجات: «اللهم یا کاشف الغم و یا فارج الهم و یا قاضی الحاجات و یا معطی السؤلات و یا ولی الرغبات و یا کافی المهمات أسألك بحق محمّد و أهل بیته أن تقضی حوائجی و تصلح شأنی برحمتک یا أرحم الراحمین».

- دعای هنگام سختی ها و امور مهم: «یا کاشف الكرب عن ایوب اکشف کربی بمحمد و آله الطاهرين (صلوات الله و

سلامه علیه)».

- دعای هنگام ترس و گرفتاری ها: «ما شاء الله لا حول ولا قوة إلا بالله العلی العظيم».

- دعای رهایی از شر ظالم: «یا جبار یا قهار یا أحمک المحاکمین یا منتقم انتقم لی من فلان و فلان».

در ادامه این فصل طرق روایی آیه الله مرعشی به دعای سیفی و کتاب شریف صحیفه سجادیه و فایده های درباره این کتاب و نهج البلاغه و استخاره رقاق و نماز استخاره و کیفیت استخاره آمده است.

فصل هشتم: در این فصل مباحثی ویژه اجازات و موضوعات وابسته به آن آمده است. طرق روایی و تاریخ روایت پسران زید و جد رفایده نخست این فصل آمده است.

فوائد دیگر این فصل عبارتند از: معانی اجازة. شمول به آن. اجازة برتر است یا سماع؟ عبارات اجازات و انواع آن. اجازة مشروط. اجازة برای کودک و یا شخصی که در آینده به دنیا می آید. چگونگی اعتبار اجازات. اجازة روایت. آگاهی مجیز از روایت آنچه به او اجازة داده می شود. اجازة روایت و نسخ کتاب. اجازة مناوله. نگارش اجازات. روایات متواتر. صحیح. حسن. موثق. ضعیف. مقبول.

نویسنده در ادامه این فصل به موضوعات مهم روایت حدیث اشاره کرده است. این مباحث شامل: اصل. مسند. معنعن. مسلسل. مضمحل. مجهول. مرفوع. موقوف. مقطوع.... است.

موضوع اجماع در حدیث. طبقات اصحاب اجماع. آداب روایت حدیث. ویژگی های راوی حدیث مباحث دیگر این فصل است.

نیاز حدیث پژوهان به این مباحث و آشنایی با اصطلاحات حدیثی و عبارات پیچیده در متون روایی از ضروریات پرداختن به این مباحث است.

فصل نهم: زندگینامه خودنوشت آیه الله مرعشی است. زندگینامه های خودنوشت مهمترین و استوارترین منبع استنادی برای تاریخ زندگی یک شخص است. آیه الله مرعشی در این زندگینامه علمی درسا و اساتید و تألیفات و تدریس خود را در حوزه علمیه قم، تهران و نجف شناسانده است.

فصل دهم: این فقیه با پیروی از جد بزرگوارش امیرالمومنین (علیه السلام) که طولانی ترین نامه او، وصیت به فرزندش امام حسن مجتبی (علیه السلام) است. مجموعه ای از نصایح و سفارش ها و توصیه های اخلاقی را به یادگار خود نوشته است.

وصایای این پدر بزرگوار به فرزندش چکیده ای از باورها و آموزه های راستین دینی به شمار می آید، و پس از عمری خوشه چینی از محضر بزرگان و پژوهش در معارف دینی و سفرهای علمی و تجربه های ارزشمند به دست آمده است. در حقیقت گوهر گرانمایه عمر اوست که به عزیز دل و پاره تنش سپرده است. موضوع این سفارش ها عبارتند از: ادای واجبات دینی و مستحبات مانند صله ارحام و نماز شب

داشتن نام و یاد مشایخ حدیثی و مباحث حدیثی دارد. کم است. فرهنگ اجازه حدیث، یکی از نیازهای حوزه علمیه به شمار می‌رود. ترویج و زنده گرداندن این مهم می‌تواند، به آثار مکتوب حدیثی و روایی سروسامانی ببخشد و از سوی دیگر از آسیب‌های گوناگون حدیث پژوهی و نشر احادیث و روایات بکاهد.

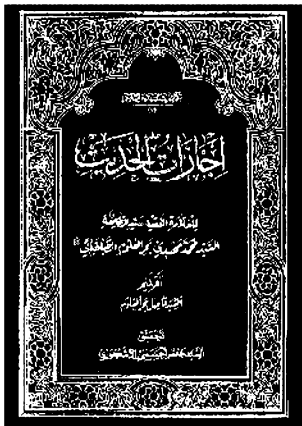
پایان کتاب فهرست اعلام، کتابها و آیات قرآنی و روایات سامان یافته است. این فهرست با توجه به ارجاعات گوناگون دراسامی و کتابها بسیار ارزشمند است. نکته پایانی این که نمونه‌هایی از این دست میراث حدیثی شیعه معاصر که نقش ارزنده‌ی در ترویج اجازه و زنده نگه

و حسن خلق، تلاش در تحصیل، قرائت قرآن و ادعیه، پرهیز از گناهان، توصیه به زیارت، توسل به اهل بیت علیهم‌السلام، تعظیم شعائر مذهبی و....

ویژگی‌های کتاب: تصاویری از آیه الله مرعشی، همراه با تصاویری از اسناد اجازه بزرگان به ایشان در آغاز کتاب آمده است. در

کتاب الاجازات

اجازات الحدیث، السید محمد مهدی بحر العلوم (م ۱۲۱۲)، اعداد سید جعفر حسینی اشکوری، قم، مؤسسه الرافد، ۱۳۸۹، ۴۱۶ صفحه.

فراهم آورده و به این مجموعه افزوده است. مشایخ حدیثی بحر العلوم که متن اجازه آنها در این مجموعه آمده عبارتند از:
- علامه محمد باقر وحید بهبهانی (۱۱۱۷-۱۲۰۵ ق)
- شیخ محمد باقر هزارجریبی (متوفی ۱۲۰۵ ق)
- شیخ یوسف بحرانی (۱۱۰۷-۱۱۸۶ ق)
- شیخ محمد مهدی فتونی عاملی (متوفی ۱۱۸۳ ق)
- سید حسین موسوی خوانساری (متوفی ۱۱۹۱ ق)
- سید عبدالباقی خاتون آبادی (متوفی ۱۲۰۷ ق)

صاحب ذریعه نیز در معرفی، به نسخه نفیس این کتاب در کتابخانه شخصی استادش محدث نوری اشاره می‌کند و احتمال می‌دهد آن را از مجموعه شیخ عبدالحسین طهرانی نویسانیده است. (ذریعه ج ۱ ص ۱۲۹)

اکنون این اثر نفیس با تحقیق از روی دونسخه مرکز احیاء میراث اسلامی (ش ۲۵۸۶) و مجموعه اجازات الروایة و الوراثة فی القرون الأخيرة الثلاثة، اثر علامه شیخ آقا بزرگ تهرانی در اختیار پژوهشگران قرار گرفته است.

مصحح محترم جناب سید جعفر حسینی اشکوری اجازات پراکنده دیگری نیز

یکی از آثار علامه سید محمد مهدی بحر العلوم (۱۱۵۵-۱۲۱۲ ق) الاجازات اوست. این دانشمند نامدار افزون برداشتن مقام بلند در فقه و عرفان و رجال، در ترویج و انتقال فرهنگ اجازات نقش بسزایی داشته و اجازاتی که از مشایخ حدیثی خود دریافت نموده و یا به شاگردان خود داده، در این کتاب گردآورده است.

قدیم‌ترین منبع معرفی این کتاب قصص العلماء است که درباره آن نوشته است:

کتاب مؤلفه آن جناب... و کتاب الاجازات که اجازه خود را از علما نقل کرده و اجازاتی که آن جناب برای مردم نوشته آنها را در آن درج کرده... (قصص العلماء، ص ۲۱۲)